



08.11.2013

Jakelun mukaan

Lausuntopyyntö 15.10.2013 ( VM/119/00/2012)

**PerustA – Perustietovarantojen viitearkkitehtuuri. Ohjeistus perustietojen jakelun ja hyödyntämisen suunnitteluun; sisäasiainministeriön lausunto**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäasiainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta perustietovarantojen viitearkkitehtuuriksi. Kyseisen viitearkkitehtuurin avulla ohjataan perustietovarantojen suunnittelua ja kehittämistä, jotta niiden tietoja voitaisiin paremmin hyödyntää erilaisissa prosesseissa ja tietojärjestelmissä.

Ministeriöitä on lausuntopyynnössä pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota sisällön lisäksi viitearkkitehtuurin hyödynnettävyyteen, raportin rakenteeseen, käytettyyn käsitteistöön ja esitystapaan.

Sisäasiainministeriön lausunto sisältää hallinnonalan kannanotot myös poliisihallituksen ja rajavartiolaitoksen osalta.

*1.1 Viitearkkitehtuurin hyödynnettävyys*

Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin olennaisin ohjaava tarkoitus on varmistaa yhteentoimivuus rajapintapalveluissa, joissa perustietojen tarjonta ja kysyntä kohtaavat. Perustietovarantojen viitearkkitehtuuri on osa Julkisen hallinnon tietoarkkitehtuurikuvausta. Tietoarkkitehtuurissa on keskeistä käytettävien käsitteiden määrittäminen niin tarkasti ja kattavasti että tietoja voidaan näiden pohjalta yhdenmukaisesti luokitella, siirtää ja muokata. Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin luonnoksen hyödynnettävyyttä lisäisi vieläkin paremmaksi kattavampi käsitteiden määrittely, sillä nyt raportissa on monia arkikielelle tuntemattomia tai harvinaisia käsitteitä joita ei ole raportissa määritelty.

Tarkasteltavat perustietovarannot sisältävät tietoa yhteiskunnan perusyksiköistä. Perustietovarannot ovat pääsääntöisesti yleisiä, hallinnon kohdealueesta riippumattomia tietovarantoja. Näiden tietovarantojen sisältöpalveluja tarvitaan useiden kohdealueiden toiminnoissa ja prosesseissa.

Tavoitetilassa eri sidosryhmille tarjottavat sisältöpalvelut automatisoidaan tulevaisuudessa entistä enemmän. Asiakirjassa kuvatus tavoitteen mukaisesti aika tiedon synnystä sen käyttöönottoon tulisi olla mahdollisimman lyhyt. Tämän seurauksena tiedon tuottajien rooli korostuu ja on mahdollista, että tästä syystä tietojen ylläpidossa siirrytään soveltuvin osin entistä enemmän hajautettuun ylläpitoon. Tässä yhteydessä korostuu se, että tiedon oikeellisuuden varmistaminen tulee olla vastuutettu.



## 1.2 Raportin rakenne

Raportin perusrakenne on käsikirjamuotoinen ja sen perustan muodostaa kuvassa 1 esitetty ”Viitearkkitehtuurin soveltamisen vaiheet”. Raportin rakenteessa voitaisiin hieman luonnosta laajemmin huomioida ja tuoda esiin joitakin esimerkkejä siitä miten käytännössä voidaan toimia. Esimerkiksi kappaleessa 4 ”Kuvaa perustietovarantoon liittyvät prosessit” voitaisiin kytkentää tiedon hyödyntäjän prosesseihin esimerkinomaisesti avata enemmän. Tällainen esimerkkien laajempi kuvaaminen parantaisi viitearkkitehtuurin hyödynnettävyyttä.

## 1.3 Käytetty käsitteistö

Raportissa kaikkia joko tietojen käsittelyyn tai tiedon hallintaan liittyviä käsitteitä ja lyhenteitä ei ole riittävästi avattu. Jo yksittäisetkin avaamattomat lyhenteet (esimerkiksi sivulla 26 ei ole avattu mitä tarkoittaa lyhenne UI) voivat vaikeuttaa lukemista huomattavasti. Varsinkin jos ohjeistusta käyttävät myös muut kuin tietojen käsittelyn ja tiedon hallinnan ammattilaiset. Tiedon yhtenäinen käsitteistö ja standardisoitu termistö kuten organisaatiokoodistot tulee määritellä yksiselitteisimmin. Samoin termien ”rekisteri” ja ”tietovaranto” välinen konkreettinen määritelmäero jää epäselväksi.

## 1.4 Esittämistapa raportissa

Raportissa on hyödynnetty paljon kaavioita ja taulukoita. Näiden käytössä toteutuu jonkin verran se että luotetaan liiaksi kaaviokuvan selvittävän asian, eikä kuvaa ja merkitystä selvitetä tekstissä riittävästi.

Puuttuu käsitteet tieto, tietoaaineisto ja tietoaaineistosarja, mutta näiden avulla on kuitenkin määritelty muita käsitteitä

Tietovastuullisen velvoitteisiin esitetään lisättäväksi ”tiedon oikeellisuuden varmistaminen” edelliseen kohtaan viitaten.

Lupatietovaranto puuttuu julkisen hallinnon tietoarkkitehtuurissa tunnistetuista tietovarannoista.

Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin olennaisin ohjaava tarkoitus on varmistaa perustietojen yhteentoimivuus rajapinnoissa, joissa perustietojen tarjonta ja kysyntä kohtaavat. Kansallisen palveluväylän kautta toteutettavassa perustietovarantojen jakelussa ja käytössä korostuu käytettävyyden, tiedon ja saatavuuden lisäksi niiden kustannustehokkuus sekä palvelujen käytön että niiden käyttöönottojen osalta. Kustannustehokkuuden ohella perustietovarantojen luottamuksellisuusluokka/suojaustaso tulee olla selkeästi määriteltyjä, koska se luo sekä hallinnolliset että tekniset lähtökohdat toteutukselle.

### Tarkennettavat kohdat:

Käsitteet tulee olla aakkosjärjestyksessä.

Tarkentaa mitä tarkoitetaan yksiköllä? **”rekisteri.** useaa yksikköä koskevista samankaltaisista tiedoista koottu kokonaisuus, joka on muodostettu tiettyä käyttötarkoitusta varten ja esitetty tiedonhakua tukevassa muodossa ”

Tulisiko tässä olla ”tietovarantovastuullinen”? **”tietovastuullinen.** vastaa tietovarannon tietosisällöstä, kehittämisestä, palveluiden tuotta-misesta, käyttöehdoista ja niiden saatavuudesta ”

Käsitteen kuvaus tulee olla täsmällinen, eikä sitä tule kuvata sanoilla ”yleisesti ottaen”.

**”palvelu.** yleisesti ottaen organisoidun ....”

Voiko palvelut kuin rajapintapalvelut eivät voi kuulua palvelukokonaisuuteen?

**”palvelukokonaisuus.** yksittäisistä rajapintapalveluista koostettu looginen yhdistelmä ”

Kuvaus muotoiltava toisin. Nyt sanotaan ensin tarkasti, että on rajapintapalvelu, mutta seuraavassa lauseella sitten huomautetaan, että voikin olla myös käyttöliittymätason palvelu.

*"sisältöpalvelu. rajapintapalvelu, joka tarjoaa tietoa asiakassovellusten käyttöön.*

*Sisältöpalvelu voi olla myös käyttöliittymätason palvelu. "*

Onko siis muutostietopalvelu = tietojen ylläpitopalvelu. Kannattaako silloin yleensä käyttää käsitettä "muutostietopalvelu"? Käytetään sen sijaan käsitettä "tietojen ylläpitopalvelu".

*"muutostietopalvelu. tietojen hyödyntäjälle tarjottava tietojen ylläpitopalvelu "*

**Kuva 4:** Kuva ei hahmotu kovin nopeasti. Roolit tulisi ryhmitellä kuvassa tietovarannon ympärille selkeämmin, esim: tiedon tuottaja ja omien tietojen ylläpitäjä vasemalle, tiedon hyödyntäjä ja tiedon jatkojalostaja oikealle, rekisteröity alas ja tietovastuullinen ylös.

**Kuva 6:** Esim. "Tiedon tuottamien" on kai yksi prosessi, johon osallistuvat sekä tiedon tuottaja että tietovastuullinen? Eikä ole niin, että kummallakin olisi oma "Tiedon tuottamien"-prosessi? Jos on niin, että kummallakin on oma prosessi, ne tulisi nimetä eri nimisiksi.

**Kohda 4.1 ja 4.2:** Miten tiedon tuottajan ja tietovastuullisen samannimiset prosessit on kuvattu eri tavalla. Erityisesti tiedon tuottajan prosessin "Ylläpidosta sopiminen" sanotaan olevan yhteinen prosessi tiedon tuottajan ja tietovastuullisen välillä. Tietovastuullisen kannalta se ei tekstin mukaan kuitenkaan ole yhteinen prosessi? Prosessien kuvaukset tulisi yhtenäistää.

**Kohta 5:** Tätä kohtaa tulisi jotenkin selkeyttää, ensin esitellään kolmetasoinen luokitus esimerkein (kuva 7), mutta sitten mainitaankin, että tässä käytetään nelitasoista luokitusta. Miksi käytetään, ja miten tämä nelitasoinen eroaa kolmetasoista.

**Kohta 6.2 taulukko:** Kohdassa Integroitu sanotaan "Tieto syntyy tiedon tuottajan omissa toimintaprosesseissa", mutta kyllähän se manuaalisessa ja automaattisessa tiedon tuotossa syntein tuottajan omissa prosesseissa.

**Kohta 7 taulukko:** Onko taulukko vain esimerkki, ei siis esim. luettelo tärkeimmistä tietoryhmistä. Jos on esimerkki, se tulisi tekstissä mainita. Miten taulukossa on tapahtumatietoja vain "Sähköinen lääkemääräys", kai niitä muitakin on?

**Kohta 8.1 taulukko:** Tarkentaa "vastata operatiivisesta laadusta" määrittelyä.

**Kohta 10.2:** Viite dokumenteista tulis mainita otsikko (täysin samassa kuodossa kuin se on dokumnetin kannessa), versio ja päivämäärä. Nyt viitataan vain linkillä, ja se säilymisestä ei ole varmuutta. Tässä dokumentissa on paljon linkkejä, miten niiden säilyminen toiminnassa varmistetaan?

**Kohta 13:** Osa tekstistä on jäänyt kuvan alle.

### 1.5 Lopuksi

Raportti on kattaa riittävällä tasolla perustietovarannon viitearkkitehtuurin mukaisesti varantojen määrittelyn, tuottamisen ja hallinnan. Luonnos tukee hyvin tieto- ja tietojärjestelmäarkkitehtuurityötä ja antaa osaltaan yhteneväisen toteutusmallin yhteisistä metatiedoista ja tietoryhmistä. Luonnos tukee osaltaan käyttämään palvelukeskeistä arkkitehtuuria, jonka kautta hyödyt on helpommin ulosmitattavissa ja rajapinnat on paremmin hallittavissa.

Ohjeistusta tulee vielä painottaa enemmän ottamaan huomioon tietovarantojen omistajuuden ja sen vastuun. Tietovarannon omistajalla on aina velvollisuus huolehtia tietovarannon käytettävyydestä, tietojen eheydestä ja tietojen luokittelusta yhteentoimivuuden takaamiseksi.



Kehittämisenneuvos

Kari Laine

Erityisasiantuntija

Ismo Parviainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä.  
Sisäasiainministeriö SM 08.11.2013 klo 14.32. Allekirjoituksen oikeellisuuden  
voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Valtiovarainministeriö